

Rudolf Steiner

V protínajících se přechodných epochách dochází v naší době k novému uspořádání idejí. Pronikavým impulsem je palestinská událost. Určité symboly jsou příznačné a duchovně hluboce odůvodněné. Souvislost ideje Krista a ideje Jahve nám obrazně ukazuje Měsícem odrážené sluneční světlo. Až k bodu, kdy máme Kristův impuls, má lidský pozemský vývoj sestupnou linii; potom následuje stále působící vzestupný pohyb. Do tohoto přímočarého evolučního proudu se vedlejšími proudy vlévají noví vývojoví činitelé. Evropskou vědu mocně oplodňuje arabství. Jednotné náboženství Jahve se znovu objevuje v Mohamedově náboženství; je však pozoruhodně protkáno chaldejskými a egyptskými vlivy. Existuje zde syntéza hebrejského monotheismu se starochaldejskou, egyptskou kněžskou moudrostí v islámu: počínaje sedmým stoletím máme takové splynutí impulsu slunečního a impulsu měsíčního. Následujícím vedlejším proudem z řecké epochy je renesanční kultura. Vyžívá se až do naší doby, do níž se vtlačuje opět nová vlna, aby křesťanství oplodnila myšlenkou o reinkarnaci a karmě. Symbolem toho je Merkur. S impulsy, přicházejícími z buddhismu, vzniká nový svět pojmů. Ústředního tajemství křesťanství se však tyto vedlejší proudy nedotýkají; jeho přímočarý vývoj spočívá v evropském rosekruciánství. Dnes chtějí křesťanství a buddhismus splynout. Staré pojmy nevystačují, nedají se řešit výhradně fyzickými činiteli; např. v otázkách dědičnosti. Sem bezprostředně působí to, co pochází z kosmu. Rosekruciánský duchovní proud pracuje s pojmy, které k těmto požadavkům přihlížejí.

Berlín 13. 3. 1911

GA 124

Úvahy, které se během této zimy poměrně volně a neuspořádaně opíraly o Markovo evangelium musíme nyní alespoň předběžně uzavřít.

To, co v těchto večerech vstupovalo před naši duši, navazovalo na slova, která jsme slyšeli v minulé přednášce, a která určitou měrou poukazují na to, jak se v naší době nacházíme v přechodné epoše. Již ten, kdo dnes pozoruje duchovní život, řekl bych, poněkud zevně, upozoruje, že v mnohých vztazích pomalu a postupně dochází k novému uspořádání pojmů a idejí, i když lidé, kteří stojí přímo v tomto novém uspořádání, sami o tom téměř ani nevědí. Nyní bude dobře, když si pro příští týdný vezmeme s sebou myšlenkový materiál, něco z toho, podle čeho se můžeme orientovat, když to budeme v sobě dále zpracovávat. Proto budou dnes večer podány takové popudy, které se potom na základě dřívějšího duchovně vědeckého materiálu mohou zpracovávat dále.

Když se mluví o přechodné epoše, bude užitečné, vzpomenout na velkou přechodnou dobu, kterou jsme zažili ve vývoji lidstva a o níž jsme stále znovu hovořili, - vzpomenout na významný bod palestinských událostí. O významu tohoto bodu víme z lecčeho, co již bylo řečeno. Chceme-li si nyní učinit představu o tom, jak tato nejdůležitější idea - označme ji jako idea Krista - vyrostla z myšlenek a citů bezprostředně předcházející doby, uděláme dobře, když si vzpomeneme, že pro vyznavače Krista měla myšlenka Krista stejnou cenu, jakou měla předtím u hebrejského národa idea Jahve neboli Jehovy. Kz jiných přednášek víme, že Jahve neboli Jehova se pro toho, kdo vnikne hlouběji do podstaty křesťanství, vlastně podstatně vůbec neliší od samotného Krista. Spíše si musíme ujasnit, že zde existuje hluboká souvislost ideje Jahve a ideje Krista. Je obtížné, vyložit zde několika slovy celou velikou souvislost ideje Krista a ideje Jahve, kterou jsme až do určitého stupně v uplynulých letech rozvíjeli v nejrůznějších přednáškách a přednáškových cyklech. Avšak pomocí obrazu dá se již vylíčit, jak je třeba představovat si poměr mezi idejí Krista a idejí Jahve. Stačí připomenout obraz, na který jsme upozorňovali již častěji: obraz slunečního světla, jak se nám jeví buď přímo ze Slunce, - nebo, zejména v měsíčních nocích, jak se odráží od úplňku. Je to přece sluneční světlo, jež nám jakožto světlo září z úplňku; je to ale odražené sluneční světlo, jež je přece zase něco jiného než přímo přijímané sluneční světlo.

Kdybychom si - pro srovnání - symbolizovali Krista přímým slunečním světlem, potom bychom museli Jahve neboli Jehovu symbolizovat jakožto sluneční světlo, odrážené Měsícem, a potom bychom přesně vystihli smysl, míněný ve vývoji lidstva. Proto také všichni, kteří o věcech něco vědí, pociťují tento přechod zrcadlení Krista v Jahve k samotnému Kristu tak, jak by člověk pociťoval měsíční světlo, a sluneční světlo: nepřímým projevem je Jahve neboli Jehova-přímým projevem téže podstaty je Kristus. Jenže, když myslíme na vývoj, musíme si to, co se nám jeví v prostoru vedle sebe, představovat za sebou v čase. A ti, kteří mluví o těchto věcech z okultního hlediska, říkají: Na- zve-me-li náboženství Krista náboženstvím slunečním (a když si vzpomeneme na to, co bylo řečeno o Zarathustrovi, můžeme tohoto výrazu použít), potom můžeme náboženství Jahve, přechodné zrcadlení náboženství Krista, nazvat náboženstvím měsíčním. Máme tedy sluneční náboženství v předkřesťanské době, připravováno náboženstvím měsíčním. To, co bude nyní řečeno, ocení správně jen ten, kdo ví, že symboly se nevolí libovolně, nýbrž že jejich význam je hluboce zdůvodněn. Když tedy nějaké světové náboženství nebo světový názor má nějaký symbol, pak tento symbol znamená pro ty, kteří ho zasvěceně používají, něco, co podstatně souvisí s dotyčným světovým názorem. Dnešní lidé sice již namnoze ztratili symbol měsíčního světla pro staré náboženství Jahve, určitým způsobem ztratili i označení náboženství Krista skrze symbol Slunce. Kde se však vyskytují světové názory, které plně prostupuje význam jejich podstaty s jejich symboly, tam si také musíme představovat vědomou souvislost se symboly.

Nyní si vzpomeňte, jak jsem charakterizoval celkový průběh vývoje lidstva. Máme zde především sestupný vývoj od doby, kdy lidé byli takřka vypuzeni z duchovního světa a sestupovali stále hlouběji do hmoty. To je cesta sestupná. A když si představíme obecnou cestu vývoje lidstva, potom nejhlubší bod, k němuž vývoj lidstva sestoupil, můžeme spatřovat tam, kde se odehrál Kristův impuls, aby sestupnou cestu poněmáhle zase proměnil v cestu vzestupnou. Vývoj lidstva prochází tedy cestou sestupnou a vzestupnou - a tam, kde byl nejnižší bod, je impuls

Kristův, který tam začal působit a bude působit až do konce poslání Země.

Vývoj je však složitý; určité vývojové pochody jsou pokračováním dříve daných impulsů. Takovým vývojovým pochodem je ten, jenž je dán Kristovým impulsem. Impuls Kristův jednou vzešel na počátku našeho letopočtu, a bude se vžívat jakoby v přímé linii stále mocněji až k cíli vývoje lidstva do lidských duší a odtud uchopovat veškerý život na Zemi. Je to impuls, jenž byl jednou dán, a který musíme sledovat tak, že táhneme jakoby pokračující linii a můžeme si říci: Všechno, co nastalo později, ukazuje nám vývoj a vliv tohoto impulsu na vyšším, dokonalejším stupni. Takových stupňů je ve světě více. Jsou však také impulsy a činitelé vývoje, které působí jinak, a které se nedají sledovat v přímé linii. I o takových impulsích jsme se již zmínili. V poatlantském vývoji jsme rozlišili praindické kulturní období, po něm následující praperské, egyptsko-chaldejské, potom řecko-latinské, nato naše - a, vystřídající naše, dvě další kulturní epochy. Takže řecko-latinské období, do něhož spadá Kristova událost, stojí v těchto sedmi obdobích uprostřed. Nyní je tomu tak, že se např. v našem pátém poatlantském období, v němž nyní žijeme, opakují jiným způsobem určité pochody, které zde byly ve třetím období, v období egyptsko-chaldejském. Takže Kristův impuls máme uprostřed, a třetí období je v určitém vztahu obsaženo v pátém. Právě tak bude v šestém období vězet druhé - a v sedmém první, praindické. Zde máme co činit s přesahujícími vývojovými faktory, jež se budou ve vývoji projevovat tak, že na ně můžeme použít biblických slov: „První budou poslední.“ Praindické období opět ožije v sedmém - sice jinak, přece ale tak, že to bude znatelné.

Zde máme jiný způsob, jak dřívější zasahuje do pozdějšího. Avšak tento jiný způsob je dán tím, že se ve vývoji lidstva také zase vytvářejí ještě menší epochy. Co zde existovalo v předkřesťanském období během starohebrejské kultury, to tedy přečnává zase - jakoby protínajíc impuls Kristův - do doby po Kristu. Takže to, co se připravovalo ve světovém názoru Jahve neboli Jehovy, později určitým způsobem opět vystoupilo, a přestože zde existují jiné faktory, působí do faktorů pozdějších.

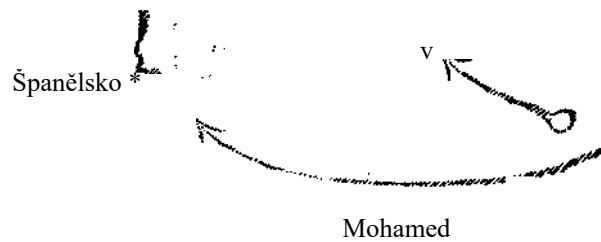
Když to, co pro krátkost času nemůžeme přiměřeně rozvinout, chceme označit symbolem, pak můžeme říci: Pociťujeme-li náboženství Jahve skrze symbol Měsíce v protikladu ke Slunci, můžeme očekávat, že podobný názor, přesahující impuls Kristův, jako jakési měsíční náboženství opět přečnává do

doby pozdější. Tak tomu skutečně je. A kdo takové věci nepřijímá povrchně, nebude se tomu smát - neboť není to k smíchu, nýbrž skutečně to souvisí se symbolikou dotyčného náboženství a světového názoru - že opětné vnoření starého měsíčního náboženství Jahve vidíme v náboženství půlměsíce, které v době po Kristově události znovu vystupuje, a impulsy, které předcházely, vkládá do doby po Kristu. Opakování dřívějšího období v pozdějším tak máme v poslední třetině doby řecko-latinské, kterou okultně počítáme přece až do 12., 13. století. To znamená, odečteme-li od dvanáctého století 600 let - dostaneme šesté století. Jím počíná náboženství mocně ovlivňující veškeré vývojové faktory, které Arabové přenesli z Afriky až do Španělska, ono náboženství, které bez přihlížení k vlastnímu Kristovu impulsu je jakousi obnovou měsíčního náboženství Jahve v jiné formě. Není možné, rozvádět všechny zvláštnosti toho, co sem bylo přeneseno. Avšak významné je už to, když si pouze vpíšeme do duše, že v tomto Mohamedově náboženství znovu ožilo to, co bylo v jednotném bohu mosaismu. Tento jednotný bůh byl vnesen do něčeho, co bylo takřka vzato z druhé strany, např. z egyptsko-chaldejského světového názoru, jenž přinesl přesnou zvěst o souvislosti pochodů na hvězdném nebi se světovým děním. Vidíme tudíž, že veškeré myšlenky a pojmy, s nimiž se setkáváme jak u Egyptů, tak také u Chaldejců, Babyloňanů a Asyřanů, se znovu objevují v Mohamedově náboženství, nyní v něm ale pozoruhodně prozářené a prostoupené tím, co můžeme nazvat jednotným božstvím Jahve neboli Jehovy. Je to jakoby spojení, když bychom chtěli mluvit vědecky, jakoby syntéza všeho toho, čemu učili egyptsko-chaldejské kněžské mudrci, čemu se učilo v Chaldeji, s tím, čemu učilo starohebrejské náboženství Jahve; to, s čím se zde setkáváme v arabství.

V takovém splynutí nedochází však pouze ke stěsnání, nýbrž pokaždé se také něco vyloučí a oddělí. Nyní muselo být vyloučeno všechno, co se odvozovalo z jasnozřivého pozorování. Zůstalo zde pouze kombi/

nování, pouhé intelektuální bádání. Takže s pojmy egyptského lékařství, chaldejské astronomie, které vzešly jak u Egyptů, tak u Chaldejů ze starého jasnozření, setkáváme se ve zintelektualizované a individualismu zbavené formě v Mohamedově arabství. Oklikou přes arabismus nám bylo do Evropy přineseno něco jakoby prošlého sítem tak, že všechny staré pojmy, které vládly u Egyptů a Chaldejů, byly zbaveny svých jasnozřivých obrazných obsahů. Takto pak byly vlyty do abstraktních forem, aby se nám znovu vynořily v obdivuhodné vědě Arabů, kteří pronikli z Afriky přes Španělsko do Evropy. Jestliže křesťanství přineslo impuls, jenž zde byl v podstatě pro duši, pak největší impuls pro lidskou hlavu, pro lidský intelekt přišel oklikou přes Araby. A ti, kteří nejsou přesně obeznámeni s postupem vývoje lidstva, vůbec nevědí, co tento světový názor, jenž znovu vystoupil pod symbolem Měsíce, celému lidstvu přesto přinesl. Keppler a Kopemík by nebyli možní bez impulsů, které arabství vneslo do Evropy. Neboť celý způsob myšlení a kombinování světových názorů bez starého jasnozření vidíme znovu vystupovat v době, kdy třetí kulturní období slaví své vzkříšení v našem pátém období v naší dnešní astronomii, v naší dnešní vědě vůbec.

Vývoj lidstva probíhá tedy na jedné straně tak, že Kristův impuls přímo vniká do evropských národů přes Řecko a Itálii, a na jih odtud máme jiný proud, který činí okliku tím, že míjí Řecko a Itálii a spojuje se s tím, co k nám přišlo oklikou přes arabský impuls.

Jedině ze spojení Kristova náboženství a náboženství Mohamedova mohlo v době, v níž zaznamenáváme důležitý předěl, vzniknout to, co je vlastně naší novodobou kulturou. Z důvodů, které dnes nebudeme rozebírat, si musíme představovat šest až šest a půl století trvající epochy pro takové impulsy, jaké byly nyní uvedeny. Takže vskutku šest století po Kristově události vzchází obnovený měsíční kult (arabský měsíční kult), šíří se a proniká do Evropy - a až do 13. století oplodňuje Kristovu kulturu, která své přímé impulsy obdržela jinou cestou. Docházelo zde k neustálé výměně. Kdo přesně zná i jen zevní postup událostí, ten ví, jak se i v mnišských kláštorech západní Evropy - byť by i arabství potíraly - arabské myšlenky vlévaly do vědy a šířily se v ní. Ví také, že až do chvíle uprostřed 13. století, která zase znamená něco zvláštního, zde existoval společný proud dvou impulsů: impulsu arabského a přímého impulsu Kristova.

Z toho seznáte, že přímý Kristův impuls se vskutku ubírá jinou cestou než impulsy, které se do něj vlévají jako vedlejší proudy, aby se s ním spojily. Šest století po Kristově impulsu se v Orientě zvedá - skrze události, které se nedají snadno vylíčit, přestože je každý okultista dobře zná - nová kulturní vlna, která se pak skrze Afriku přes Španělsko vžívá do evropského duchovního života a sjednocuje se s Kristovým impulsem, jenž musel přijít jinými cestami.

Můžeme tedy říci, že sluneční symbol splynul s měsíčním symbolem od 6., 7. století až do 12., 13. století, tedy zase v období, které trvalo asi šest století.

Když toto bezprostřední oplodnění dosáhlo určitou měrou svého cíle, nastalo něco nového, co se pozvolna připravovalo od 12., 13. století. Je zajímavé, že i dnes zevní věda uznává, že tehdy procházelo dušemi evropského lidstva cosi nevysvětlitelného. Zevní věda říká, že cosi „nevysvětlitelného“. Avšak okultismus říká, že v této době, jakoby proudíc za přímým impulsem Kristovým, vlévá se do duší duchovním způsobem to, co poskytovalo čtvrté období poatlantské kultury. Řecká doba vytváří pozdní vlnu - to, čemu říkáme doba renesanční kultury, která v dalších stoletích oplodňuje všechno, co zde už existovalo. Po epoše šesti století vidíme tedy zase přesahování vlivu arabství. Vidíme, jak vplývajícímu arabství byl ponechán čas postupně se vžívat. Děje se to tím, že řecká doba, která stojí neutrálně uprostřed sedmi poatlantských kulturních epoch, vplývá do

renesanční kultury. A je to zase období šesti století (*po dvanáctém století*), tzn. až do naší doby, v němž se takřka tato řecká vlna vyžívá. Naše doba v ní žije ještě dnes. Určitou měrou žijeme dnes v přechodu potud, pokud opět stojíme před kulturní vlnou šesti století, že se opět vtlačuje něco nového, že se Kristův impuls musí oplodnit něčím novým. Poté - co znovu obnovený měsíční kult půlměsíce měl čas vyžít se skrze renesanční dobu, nastala nyní doba, kdy Kristův impuls, jenž se šíří jakožto přímý, má a musí přijmout vedlejší proud. Naše doba touží po tomto vedleším proudu. Musíme však zcela přesně rozumět tomuto přitékání vedlejšího proudu k naší kultuře. Všechny tyto věci nadobro odpovídají správnému postupu okultní schematiky, - můžeme také říci okultní systematiky.

Když si starým stylem - nikoli novým - postupně představíme Měsíc, Merkur, Venuši, Slunce, měli bychom (potom, co zde byl obnovený měsíční vliv, a měsíční vlna se takřka vyžila v renesanční kultuře) nyní očekávat vliv, který bychom měli zcela správným stylem označit symbolem Merkuru. Teoreticky bychom tedy mohli říci, že stojíme, je-li symbolika správná, před perspektivou, že do naší kultury vproudí vliv Merkuru, vlna, kterou lze symbolizovat jakožto merkurský vliv, tak jako arabství se mohlo charakterizovat jakožto vliv měsíční. Chápeme-li dobový vývoj, můžeme jakožto posledního velikého ducha, jenž ve své duši sjednotil plnost vědy, plnost křesťanství a plnost renesanční kultury, označit Goetha, a pak bychom mohli očekávat, že Goethe by nám ve své duši zpodoboval krásné spojení renesanční kultury, vědy (tzn. intelektualismu, jak byl oplodněn arabstvím) a křesťanství. Díváme-li se na Goetha tak, jak už jsme tomu po léta zvyklí, potom snadno poznáme, že v Goethově duši tyto elementy skutečně splynuly. Avšak po nyní uvedených časových údajích (vždy šesti a šesti století) bychom mohli očekávat, že v Goethově duši ještě nebylo nic z vlivu Merkuru, a že to musí být něco, co mělo za Goethem vystoupit jako něco nového. Zde je zajímavé (vždyť o tom víte), že i Goethův žák, Schopenhauer, projevuje tento vliv Merkuru. Z mých pojednání víte, jak do Schopenhauerovy filosofie pronikla východní moudrost, zejména formou buddhismu. Protože za symbol buddhismu je považován Merkur, potom máte, po Goe-

thově době, vliv Buddhův (tím, že Buddhaje jedno s Merkurem a Merkur je jedno s Buddhou) přiměřeně charakterizovaný právě tak, jako máte v arabství charakterizovaný vliv Měsíce. Takže nyní můžeme také označit, jaký je tento vedlejší proud, jenž se vlévá do přímé cesty Kristova impulsu jakožto nový proud na začátku nové epochy šesti století. Jakožto vedlejší proud - jakoby opětné obnovení, v nové formě - jeví se nám buddhismus, pouze s omezeními, která jsem vylíčil ve veřejné přednášce (*„Buddha“, 2.3. 1911 - pozn. překl.*)

Nyní se otažme: Který to je přímý proud kultury do budoucnosti?

Je to proud Kristův! Plyne v přímé linii.

A které vedlejší proudy zde existují?

Především máme proud arabský, vlévající se do hlavního proudu a potom má přestávku a k jeho zjasnění dochází v renesanční kultuře. Nyní máme obnovené vlévání se Buddhova proudu. Kdo vidí tyto skutečnosti v pravém světle, ten si nyní řekne: Musíme tedy přijímat ony elementy z Buddhova proudu, které dosud nebyly v naší západní kultuře. Vidíme již, jak se určité elementy Buddhova proudu vlévají i skrze západní duchovní vývoj - jako např. ideje o reinkarnaci a karmě. Ty se sem vlévají. Je však třeba, abychom si do duše přísně vepsali něco jiného: Všechny tyto vedlejší proudy nám nikdy neobjasní to, co je centrální v našem světovém názoru, v naší duchovní vědě. Tázat se buddhismu nebo nějakého předkřesťanského orientalismu, jež zasahují do naší doby jako znova se obnovující světové názory, na podstatu Krista, bylo by dnes právě tak moudré, jako kdyby se křesťanští Evropané tázali na podstatu Krista Arabů, kteří přišli do Španělska! Lidem v Evropě bylo tehdy známo, že Arabové jim nemohou poskytnout nic o ideji Krista, že jim o Kristu nemohou říci nic. A když jim něco řekli, potom to byly takové ideje, které neodpovídaly skutečné ideji Krista. A z arabství se vynořili různí proroci, kteří vystupovali jakožto nepraví mesiášové (aniž by měli pochopení pro Kristův impuls). Kromě Saba- taje Zewiho. Musí nám být tedy jasné, že tento vedlejší proud arabství měl oplodňovat pomocí zcela jiných elementů - a žádným způsobem pomocí vysvětlení centrálního Kristova tajemství. - Stejně tak se musíme stavět k onomu proudu, který k nám dnes musí plynout jakožto vedlejší vlna v podobě staré obnovené vlny, která poskytne porozumění pro reinkarnaci a karmu - pvšak vůbec nemůže poskytnout porozumění pro Kristův impuls. Neboť to by bylo právě tak absurdní, jako

kdyby Arabové chtěli Evropanům poskytnout pravou ideu Krista. Avšak Arabové dokázali poskytnout Evropanům mnoho idejí o nepravých mesiáších, kromě Šabataje Zewiho. Takové věci se opět obnoví; neboť vývoj lidstva může postupovat jen tehdy, když lidé mají dost síly, aby tyto věci prohlédali. A tyto poměry musíme stále jasněji a důkladněji vědomě prohlédat. Vyplývá tudíž fakt, že ona duchovní věda s centrální idejí Krista, založená evropským rosekruciánstvím, se prosadí přes veškerý zevní odpor, a přes veškeré zevní svody vstoupí do mysli lidí. Jak musí centrální idea Krista vstoupit do mysli lidí - jak je Kristus vetkán do celkové evoluce nejen lidstva, nýbrž celého světa - o tom se dočtete v mé „Tajné vědě“. Z toho plyne, která cesta v dalším vývoji je přímá. Této přímo se vyvíjející duchovní vědě budou mít možnost dopřávat sluchu všichni, kteří chápou slova Markova evangelia, uvedená na konci minulé hodiny: „Povstanou falešní Kristové a falešní proroci,... řekl-li by vám kdo: Aj, zde je Kristus! - nevěřte!“ Avšak vedle tohoto proudu se staví jiný dále navenek, jenž se bude domnívat, že je o Kristově přirozenosti zpraven ještě lépe než rosekruciánská západní duchovní věda. Potom se budou světem šířit různé ideje a nauky národů, které zcela přirozeně vyrostou na půdě vedlejšího proudu orientalizujícího buddhismu. Avšak svědčilo by to o nejhorské slabosti evropských duší, kdyby tyto evropské duše nebyly schopné postihnout myšlenku: Do přímého sledování ideje Krista vnese i merkurský nebo Buddhův proud právě tak málo světla, jako ho tam vneslo arabství. To není řečeno na základě nějaké víry, nějakých dogmat nebo fantasmů, nýbrž na základě objektivního postupu světového vývoje. Číslo nebo kulturní proudy, které můžete sledovat, vám doloží, že věci musí být tak, jak tomu učí okultní věda.

S tím však, co zde nastává, bude spojena nutnost, rozlišovat ortodoxní staroorientální buddhismus, jenž chce do Evropy přenést buddhismus, který se zastavil, a z tohoto buddhismu chce poznat ideu Krista, - a buddhismus dále vyvinutý. To znamená: Budou lidé, kteří budou mluvit o Buddhovi takto: Pohleďte na Buddhu, jak žil přibližně pět až šest století před naším letopočtem! To jsou jeho nauky! - Co budou tito lidé

říkat, to je nutno srovnat s tím, co musí říkat duchovní věda v rosekruciánském smyslu: Záleží na vás - nikoli na Buddhovi, že dnes mluvíte tak, jakoby se Buddha zastavil na stanovisku, na němž se nacházel pět až šest století před naším letopočtem! Domníváte se, že Buddha nepokročil? Mluvíte-li takto, potom mluvíte o nauce, která byla správně vypočtena pro dobu pět až šest století před naším letopočtem! My však vzhlížíme k Buddhovi, jenž pokročil a jenž z duchovních výšin nepřetržitě ovlivňuje kulturu lidstva. Vzhlížíme k onomu Buddhovi, kterého jsme vyličili v úvahách o Lukášově evangeliu, jenž nabyl svého vlivu na Ježíše z nátanské větve domu Davidova - k Buddhovi, jak se dále vyvíjel v říši ducha, a jenž nám má dnes sdělovat směřovací pravdy, na nichž záleží.

Křesťanství jakožto dogmatickému křesťanství na Západě se přihodilo něco kuriózního. Může se to charakterizovat následovně: Skrze zvláštní řadu okolností se stalo, že mezi křesťanské světce se dostala postava, podobná Buddhovi. - Jistě si vzpomenete, že jsem jednou hovořil o legendě, která se ve středověku vyprávěla v celé Evropě: legenda o Balámovi a Josafatovi. V ní se vypráví: Byl jednou jeden indický král a ten měl syna. Tohoto syna vychovával především tak, že ho nechal žít daleko od veškeré lidské bídy, od veškerého zevního pozemského života. Vychovával ho v královském paláci, kde viděl pouze to, co vede ke štěstí a blahu lidstva. Jmenoval se Josafat; jméno se často pozměňovalo a přijímalo nejrozmanitější podoby: Josafat, Judasaf, Bu- dasaf. Josafat žil až do určitého věku v královském paláci, aniž by poznal svět. Jednoho dne se stalo, že byl vyveden z otcova paláce, a nyní poznával život. Nejprve viděl malomocného, potom slepce a pak starce. Dále se vypravuje, že najde křesťanského poustevníka jménem Balám. Tento poustevník přivedl to tak daleko, že Josafat pochopil křesťanství a přestoupil na křesťanství.

Jistě nepřehlédnete, že v tom, jak se indickému králi narodí syn, který žije vzdálen světu, potom vyjde ven a spatří malomocného, slepce a starce - je ohlas legendy o Buddhovi. A na druhé straně snadno poznáte, že se ve středověku v této legendě pokračovalo, že ale bylo do ní vloženo něco, z čeho Buddha nesmí být obviňován: že se dal obrátit na křesťanství. To se o Buddhovi nedalo říci. - Tato legenda vyvolala u křesťanů určité vedomí - alespoň u jednotlivých křesťanů, avšak zejména u těch, kteří sestavovali seznamy světců. Vědělo se, že jméno Josafat, Jodasaf souvisí s tím, co

nazýváme bódhisattvou: Jodasaf - Budasaf přechází přímo do bódhisattvy. Vidíme zde tudíž podivuhodné, velmi hluboké spojení křesťanské legendy s postavou Buddhovou. Víme přece, že orientální legenda nám líčí Buddha jakožto přecházejícího do nirvány, a že korunu bódhisattvy předal svému nástupci, Mait- réja-buddhovi, jenž je nyní bódhisattvou a později se stane buddhou budoucnosti. V legendě se nám opět objevuje Buddha jako Josafat. A spojení buddhismu s křesťanstvím je obdivuhodně charakterizováno, že někdo řekl: Josafat je světec; neboť sám Buddha byl tak svátý, že ve smyslu legendy se jako indický královský syn obrátil na křesťanství, takže se může zařadit mezi světce - ač zase z druhé strany byl pronásledován. - Z toho vidíte, že se vědělo, kde je třeba hledat pozdější podobu buddhismu, případně Buddha. Ve skrytých světech mezitím splýnul buddhismus s křesťanstvím. A Balám, tato pozoruhodná postava, seznámila bódhisattvu s křesťanstvím, takže buddhismu - sledujeme-li ho nyní i ve smyslu legendy jakožto dále žijící světový proud - můžeme dát znovu ožít jen v této podobě, v níž nyní změněný trvá. O Buddhovi musíme mluvit tak, jak zde dnes pro nás je, když jasnozřivě chápeme jeho vnuknutí. Jako arabství nebylo židovstvím, jako se Měsíc Jehovy opět nevynořuje ve staré formě a podobě v arabství, tak ani buddhismus, pokud se může stát plodným v západní kultuře, se nevynoří ve staré podobě, nýbrž vynoří se v podobě změněné, protože pozdější se neobjevuje znovu jako pouhý otisk dřívějšího.

Toto jsou krátké, kusé věty pro podnícení vývojové myšlenky lidstva, jež můžete dále rozvíjet. A mohu vás ujistit: Když vezmete veškeré dějinné poznatky, které se dají zjistit, a když opravdu sledujete duchovní vývoj Evropy, pak uvidíte, že nyní stojíme na bodě, kdy křesťanství splýne s buddhismem. Právě tak jako v charakterizované době splýnulo náboženství Jahve s křesťanstvím, tak dnes stojíme před splnutím buddhismu s křesťanstvím. Vezměte všechno, co vám mohou poskytnout historikové Evropy a přezkoušejte to! Nikoli ovšem tak, jak historikové Evropy jsou tomu zvyklí, nýbrž tak, že se přitom berou v úvahu veškeré faktory: Potom uvidíte, že se potvrdí všechno, co k nám může

proudit z toho, co je nám poskytováno jakožto rosekruciánský směr v Evropě. - Avšak doklady o tom najdete nejen v dějinách, nýbrž (bu- dete-li si počínat správně) i v přírodní vědě přítomnosti a v příbuzných oblastech. Musíte jen správně hledat. Potom zjistíte, že nové pojmy jakoby se vskutku všude usilovně tlačily do přítomnosti - a staré pojmy se stávají nepotřebnými a mizí. Naši badatelé, naši myslitelé pracují v určitém smyslu s nepotřebnými pojmy, protože zdaleka nejsou schopni správně přijmout a zpracovat vedlejší proud, charakterizovaný pře, devším idejí reinkarnace a karmy a tím, co poskytuje duchovní věda. Naši badatelé pracují s nepotřebnými pojmy. Projděte přítomnou literaturu nej různějších věd, a uvidíte, že pro znalce této věci je často žalostné, jak narůstají stále nová fakta ve vědeckém životě,' a jak všude pojmy nevystačují pro porozumění těmto faktům. Tak třeba máme pojem (tyto věci lze zde pouze naznačit), jenž dnes ještě hraje velikou roli v nej Širší oblasti naší vědy: pojem dědičnosti. Tak jak dnes ještě tento pojem dědičnosti figuruje v nej rozmanitějších vědách a dokonce vstupuje do populárního života, nedá se ho vlastně použít. Fakta lidí poučí, že pro své porozumění potřebují jiné pojmy - než např. zcela nepotřebný pojem dědičnosti, jenž dnes figuruje v nejširších vědních oblastech. Vzhledem k dědičnosti u člověka a také u příbuzných bytostí se ukáže, že určitým faktům, dnes už nadobro známým, se porozumí teprve tehdy, budou-li zde zcela jiné pojmy. Mluví-li se dnes u člověka o dědičnosti v postupných generacích, pak se věří v to, že všechny schopnosti člověka se dají sledovat v dědičné linii u bezprostředních předků. Avšak teprve pojem reinkarnace a karmy umožní, že jasné pojmy o tom nahradí nynější zmatené. Ukáže se, že velká část toho, co dnes existuje v lidské přirozenosti (mohu to zde pouze naznačit), nemá vůbec nic co činit s tím, co se nazývá vzájemným vlivem pohlaví. Zatím co zmatená věda dnes ještě učí, že všechno, co je na člověku, začíná početím skrze spojení mužského a ženského prvku. Vůbec totiž není pravda, že všechno, co je na člověku, má co činit s tím, co se takřka bezprostředně fyzicky spojuje při styku pohlaví. O této věci musíte přesněji přemýšlet; podávám zde pouze popud.

Pozorujete-li fyzické tělo člověka, potom víte, že má velmi staré dějiny: prodělalo epochu satumskou, sluneční, měsíční - a nyní prodělává epochu zemskou. Teprve za měsíční epochy vystupuje vliv astrálního těla. Předtím zde neexistovalo. Toto astrální tělo přirozeně změnilo i fyzické tělo

člověka. Proto se nám dnes jeví fyzické tělo nejen tak, jakým se stalo skrze dobu saturnskou a sluneční, nýbrž jakým se stalo vlivem těchto sil a vlivem sil astrálního těla a já. Dědičné je skrze spolupůsobení obou pohlaví pouze to u fyzického těla, co souvisí s vlivem astrálního těla na tělo fyzické. Zatím co všechno, co jakožto zákony je nutno odvozovat z doby sluneční a saturské, nemá vůbec nic co činit se spolupůsobením obou pohlaví. Část lidské přirozenosti je bezprostředně přijímána - nikoli od druhého pohlaví, nýbrž bezprostředně od makrokosmu. To znamená: Co v sobě neseme, to vůbec nepochází od spolupůsobení obou pohlaví. Od nich pochází pouze to, co je závislé na našem astrálním těle, zatímco velkou část lidské přirozenosti neseme v sobě tak, že je přijímána - např. od matky - bezprostředně z makrokosmu, vůbec ne oklikou skrze druhé pohlaví. Proto musíme v lidské přirozenosti rozlišovat takovou část, odvozuující se ze spolupůsobení obou pohlaví, a takovou část, která je přijímána bezprostředně od matky z makrokosmu. Uvažte, že tyto věci budou jasné teprve tehdy, až se nadobro dokáže rozlišovat mezi jednotlivými články lidské přirozenosti, zatím co dnes se všechno mate. Neboť ve fyzickém těle máme nikoli něco ukončeného, nýbrž působení sil těla astrálního, éterného a já. A opět je nutno rozlišovat takové síly, za které děkujeme vlivu makrokosmu, a takové, které je třeba připisovat spolupůsobení obou pohlaví. - Avšak i skrze otcovskou přirozenost je přijímáno něco, co nemá nic společného se spolupůsobením obou pohlaví. Zatím co určité nástroje a zákony, které se vůbec nezakládají na pohlavní dědičnosti, jsou přijímány a přímo vštěpovány oklikou přes mateřský organismus z makrokosmu, oklikou přes otcovský organismus jsou z makrokosmu vštěpovány zákony, ubírající se duchovní cestou. U toho, co je přijímáno oklikou přes mateřský organismus, si ještě můžeme říci: Mateřský organismus je výpadovým momentem. Co ale vzhledem k organismu matky vůbec nepochází od spolupůsobení obou pohlaví, to působí společně s něčím, co zase pochází nikoli od spolupůsobení obou pohlaví, nýbrž od otcovského prvku. Dochází tedy ke světovému, makrokosmickému pochodu, jenž se projevuje v tělesných údech a formách. Na-

dobro se tudíž chybuje, když se dnes vývoj lidského zárodku líčí prostě tak, že se všechno odvozuje z dědičnosti, zatímco věci jsou přijímány z makrokosmického prvku.

Zde máte něco, kde dnes fakta daleko přesahují pojmy vědy; neboť pojmy pocházejí ještě ze starších dob.

Nyní se můžete otázat: Což se to někde projevuje?

Populární knihy o tom mluví málo; avšak na poli okultismu to vystupuje velmi jasně. Zde vás na něco upozorním. Mohu to sice jen naznačit, chci však uvést, že existuje velmi pozoruhodný rozpor mezi dvěma přírodními badateli a mysliteli přítomnosti, který se ale rozšířil a zaujal jiné. A charaktery obou těchto přírodních badatelů jsou příznačné pro celou situaci. Máte Haeckela - který, protože svá obdivuhodná fakta zpracovává s prastarými pojmy, všechno odvozuje z dědičnosti a celé dějiny zárodku líčí jakožto zakládající se na dědičnosti. A proti němu stojí badatel, jenž se vlastně převážně drží fakt, a jemuž se tudíž může určitým právem vyčítat, že příliš málo myslí; - je to His, zoolog a přírodní badatel. Skrze zvláštní způsob sledování fakt musel His vystoupit proti Haecklově ideji dědičnosti a upozornit na to, že určité orgány a formy orgánů v člověku se dají vysvětlit jedině tehdy, když se nepřihlíží k tomu, že za svůj původ děkují spolupůsobení obou pohlaví. Haeckel se tomu vysmíval: Pan His přizpůsobuje tedy vznik lidského těla určitému panenskému působení, jež se nezakládá na spolupůsobení obou pohlaví! - To však je také naprosto správné. Neboť vědecká fakta dnes nutí, aby se to, co se může odvozovat od spolupůsobení obou pohlaví, oddělovalo od toho, co vstupuje přímo z makrokosmu, - což přirozeně je dnes pro široké kruhy zcela absurdní ideou.

Z toho je zřejmé, že se dnes na poli vědy vtírají již nové pojmy. Stojíme uprostřed vývoje, jenž praví: Chcete-li podávaná fakta správně chápat, potom musíte přijmout řadu zcela nových pojmů; neboť nevystačíte už s pojmy, které jste převzali ze starých dob!

Vidíme tedy, jak s haší kulturou musí splynout vedlejší proud: je to merkurský proud, projevující se tak, že ten, kdo dnes prodělává okultní vývoj, jak byl vylíčen v různých pochodech, vrůstá do duchovního světa - a tím prožívá určitá nová fakta. Ta k němu plynou, proudí do jeho duše. Vždyť toto vžívání se člověka do jiného světa můžeme určitým

způsobem označit nebo srovnat s rybou, přenesenou z vody na vzduch, která by se však na to předem připravila tím, že by svůj plovací měchýř přeměnila v plíce. S tím můžeme srovnat přechod člověka od smyslového nazírání k nazírání duchovnímu tak, že se duše učinila schopnou - používat určitých sil v jiném živlu. Zde se pak leccos ukáže. Dnes je vzduch přímo nabit myšlenkami, které nutí správně chápat nová, na fyzické úrovni vystupující fakta vědy. Člověk jakožto nadmyslový badatel se vžívá do toho, co se ze všech stran vtlačuje jakožto fakta. Tak tomu ještě nebylo, dokud nevystoupil vedlejší proud, o němž jsem dnes hovořil. Vidíme tedy, ať přistoupíme k věci z kterékoli strany, že žijeme v mimořádně důležité epoše, v době, v níž vůbec nebude možné žít dále, jestliže v lidském myšlení a vnímání nedojde k takovým zvrátům, o nichž jsme prohlásili, že jsou nutné. Řekl jsem: Jako ryba, zvyklá žít ve vodě, musela by se vžít do nového živlu, tak by se člověk musel vžít do nového elementu. Avšak člověk se musí i ve svém myšlení vžívat do fakt, jež vytváří fyzická úroveň. Lidé, kteří by se chtěli novému myšlení vzpírat, byli by ve stejné situaci jako ryba, vyndaná prostě z vody. Nelze totiž zůstat ve vodě! A potom uvidíte, v jakém nedostatku vzduchu budou lidé později žít vzhledem k duchovním pojmům. Budou lapat po vzduchu! A lidé, kteří chtějí v dnešním monismu žít dále, rovnají se rybám, které by chtěly pobyt ve vodě zaměnit pobytem ve vzduchu, které by si ale chtěly ponechat své žábry. Výhradně ty lidské duše, které proměňují své schopnosti, které nově chápou fakta, pochopí to, co přinese budoucnost.

Cítíme tedy, že s plným porozuměním stojíme u splývání dvou světonázorových proudů. Jeden má nám poskytnout prohloubené chápání problému Krista, mystéria Golgoty, a druhý nám má poskytnout nové pojmy a ideje o skutečnosti. Oba tyto proudy musí v naší době splynout. Nepůjde to bez nejhorších překážek. Neboť takové doby, v nichž se setkávají světonázorové proudy, postihuje mnoho překážek. A lidstvo, oddané duchovní vědě, bude v určitém vztahu stát uprostřed místa, kde zcela nutně vyplyne porozumění pro takové věci. Leckdo z těch, kteří jsou našimi členy, mohl by vzhledem k dnešní úvaze třeba říci: Co zde říkáš, to je těžko pochopitelné, a nejprve se musíme do toho dlouho vpracovávat. Proč nám nepodáváš pohodlnější stravu, kte-

rá by nás mohla přesvědčit o spiritualitě světa a která by nám lépe chutnala? Proč kladeš takové požadavky na chápání světa? Leckdo by mohl takto uvažovat a říci: Oč pěknější by bylo, kdybychom měli věřit v to, co nám může říci buddhismus, bezprostředně přenesený ze starověku. Ze si Kristovu událost nemáme představovat jako pevný bod, na němž je zavěšena váha, a že vedle tohoto bodu nemůže existovat žádný jiný takový bod. Nýbrž, že si Kristovu bytost máme představovat tak, že se stejně jako i jiní lidé stále znova inkamuje. Proč neříkáš: Zde nebo tam přijde znovu v těle! (*Např. učení o Hvězdě Východu: Kriš- namurti, znovu vtělený Kristus - pozn. překl.*) A místo toho říkáš, že se lidé musí učinit schopnými k tomu, aby prožili obnovení události před Damaškem. Neboť když se nám hlásá: Přijde v těle... potom můžeme říci: Pohleďte, tady je! Můžeme jej vidět fyzickými očima! To lze pochopit mnohem snadněji.

Že se něco takového říká - o to se už postarají jiní. Říkat pravdu je úkolem západní duchovní vědy. Pravdu se vši odpovědností za podmínky spočívající v předchozí vývoji, jenž dospěl až po naše dny. Kdo požaduje pohodlnost ve spirituálním světě, ten nechť hledá spiritualitu jinými cestami. Kdo ale potřebuje čas k tomu, abychom mohli použít veškeré intelektuality, které jsme nabyli ke starému jasnozření až do chvíle, než začne opět nové jasnozření, kdo chce tuto intelektualitu chápat, jak dnes musí být chápána - u toho je mi jasné, že půjde cestou, která je předznamenána slovy, dnes zde častěji uvedenými. Neboť nejde o to, že nejprve řekneme, jak chceme pravdu mít, nýbrž že z celého postupu vývoje lidstva v určité epoše víme, jak tato pravda musí být v určité chvíli nutně řečena. Leccos bude řečeno jinak! Nesmíte však být nepřipraveni na leccos jiného, co by mohlo být řečeno. Nebude tudíž chybou, když v rosekruciánském duchovním vývoji bude stále ztí- va poukazováno na to, co může stát na výši duchovního poznání naší doby. A máte prostředek k tomu, abyste to, co je řečeno na tomto místě nebo jinde, nepřijímali v slepé víře, neboť v tomto duchovním proudu se neapeluje na takovou slepou víru. Tento prostředek máte v používání své rozvahy, své intelektuality, svého vlastního rozumu, a můžete slyšet stále opakovaná slova: Shrňte celý život, celou vědu, všechno, co můžete zvědět, ověřujte, co je podáváno v rosekruciánském duchovním proudu! Neopomeňte všechno přezkoušet - a uvidíte, že to ve zkoušce obstojí! Ti, kteří budou žít v rosekruciánském duchovním směru, budou vědět, že to ve zkoušce obstojí.

Avšak neopomeňte učinit zkoušku! Neboť právě na půdě, kde se protiklady nejvíce dotýkají, když třeba někde vystoupí úplný opak - na půdě skutečné spirituality - nesmí být směrodatná vůbec žádná víra. Neplodné a mrtvě narozené bude všechno, co se zakládá na slepé víře. Bylo by snadné, stavět na slepé víře. Toho se vzdává ten, kdo stojí v řadách západního duchovního života. Zato ale staví na tom, co lze přezkoušet myšlením, rozumem, lidskou intelektualitou. Neboť ti, kteří jsou spojeni se zdroji našeho rosekruciánského duchovního směru, říkají, mluvíce na základě tohoto duchovního směru: Takové jsou věci po svědomitém přezkoušení, a budova duchovní vědy má být vztyčena na poli pravdy. A půda lehké víry není naší půdou. Na půdě pečlivě přezkoušené - i když obtížné pravdy - bude vztyčena budova duchovní vědy, a proroci slepé, pohodlné víry budovou duchovní vědy neotřesou!